ΤΑ ΕΚΤΑΚΤΑ ΤΟΥ «ΜΠΟΥΚΕΤΟΥ»

Η ΠΕΡΔΙΚΟΜΟΝΟΜΑΧΙΕΣ ΤΗΣ ΣΥΜΗΣ

Ἡ πέρδικες τῆς Σύμης καὶ ἡ συνήθειές τους. Τί γράφει ὁ Εὐστάθιος στὰ Γεωγραφικά του. Ὠδικοὶ διαγωνισμοί. Τὸ ἀλληλομάδημα. Ἡ ἄγριες καὶ ἡ ἥμερες πέρδικες. Μετὰ τὴν περδικομονομαχία. Ἡ λύπη τῆς νικημένης. Ἐπὶ βδομάδες χωρὶς τροφή. Ἡ πέρδικες στὸ κυνῆγι. Πῶς βοηθᾶνε τὸν κυνηγό. Ἕνα ἐπικερδὲς ἐμπόριο. Τὰ περίεργα ἔθιμα τοῦ Ἰταλοκρατουμένου νησιοῦ, κτλ. κτλ.

ΟΙΟΣ δὲν ξέρει τὶς πέρδικες; Τὰ γλυκόλαλα ποιήματά, τὰ τόσο αἰσθηματικά, κατὰ τὴν παράδοσι, ποὺ ὅταν χάσουν τὸ ταῖρι τους πέφτουν σὲ τέτοια λύπη, ποὺ καὶ τὸ νερὸ τὸ θολώνουν πρὶν τὸ πιοῦν;

Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς τὶς ἔχει χιλιοτραγουδήσει:

Τὸ λὲν οἱ κοῦκοι στὰ βουνὰ κι' ἡ πέρδικες στὰ (πλάγια,
τὸ λέει κι' ὁ πετροκότσυφας κτλ. κτλ.

Ἀκόμα στὰ δημοτικὰ τραγούδια θὰ συναντήσετε ἄπειρες φορὲς τὴν πέρδικα:

Νἄμουν μιὰ πετροπέρδικα
νὰ πήγαινα τοῦ ψήλου.

Καὶ τ' ἄλλο:

— Ποῦσουν πέρδικα καϋμένη
κι' ἤρθες τὸ πρωῒ βρεγμένη;

— Ἤμουνα ψηλὰ στὰ πλάγια,
στὶς δροσιὲς καὶ στὰ χορτάρια...

Τέλος ὁ λαός, θέλοντας νὰ ἐξυμνήση τὴ γυναικεία ὠμορφιά, ἐσκάρωσε ἕνα πλῆθος ἐπιθέτων, ἔχοντας ὑπ' ὄψι του τὴν πέρδικα: *«Περδικομάτα», «περδικόστηθη», «περδικοπερπατούσα»* κτλ. κτλ.

Ἂν ὅμως σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα εἶνε ἡ πέρδικες εἰρηνικές, φιλήσυχες καὶ αἰσθηματικές, ὅπως τὶς θέλει ὁ λαός, δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιο πρᾶγμα καὶ μὲ τὶς πέρδικες τῆς νήσου Σύμης.

Ἡ πέρδικες τῆς Σύμης δὲν διαφέρουν καθόλου ἀπὸ τὶς ἄλλες πέρδικες τοῦ τόπου μας. Εἶνε ἀκριβῶς ὅμοιες. Τὸ ἴδιο μέγεθος, τὸ ἴδιο χρῶμα στὰ φτερά, τὸ ἴδιο κελάδημα. Κι' ὥς ἐδῶ μὲν τὰ πράγματα πηγαίνουν θαυμάσια. Ἂς ἐρθουμε ὅμως καὶ στὸ χαρακτῆρα τῶν περδίκων τῆς Σύμης. Στὴ λεπτομέρεια αὐτὴ τὰ πράγματα ἀλλάζουν. Γιατὶ ἡ πέρδικες τοῦ ὡραίου αὐτοῦ νησιοῦ ἔχουν — μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς — τὸ διάβολο μέσα τους! Ἔχουν... ἑλληνικὸ φιλότιμο. Εἶνε καυγατζοῦδες, «μάχιμοι», ὅπως τὶς χαρακτηρίζει στὰ «Γεωγραφικά» του ὁ Εὐστάθιος (Βιβλίο Β' — σελ. 67). Γιατί, ὅπως φαίνεται, ξέρανε κι' οἱ ἀρχαῖοι τὸ ἐλάττωμα αὐτὸ τῶν περδίκων τῆς Σύμης. Καὶ νά, γιὰ νὰ βεβαιωθῆτε, ἡ σχετικὴ περικοπὴ τοῦ Εὐσταθίου: *«Σύμη δὲ νῆσός φασι Καρική,* κτλ. *Λέγεται δὲ καὶ πέρδικας μαχίμους φέρειν».*

* * *

Εἶνε παμπάλαιο λοιπόν, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπ' τὰ κείμενα, τὸ «ντηλίκι» τῶν περδίκων τῆς Σύμης καὶ φημισμένο.

Ἀλλὰ γιατί καυγαδίζουν μεταξύ τους ἡ πέρδικες αὐτές, τί ἔχουν νὰ χωρίσουν, τί νιτερέσα τὶς βάζουν νὰ ἀλληλομαδιοῦνται;

Τὸ εἴπαμε αὐτὸ παραπάνω: Αἰτία τοῦ κακοῦ εἶνε τὸ φιλότιμο. Τὸ φιλότιμο πάνω στὸ τραγοῦδι, πάνω στὸ κελάδημα.

Πρόκειται δηλαδή, καθὼς βλέπετε, γιὰ λόγους καλλιτεχνικούς.

Καὶ νὰ τώρα πῶς ἀνάβει ὁ καυγᾶς:

Δυὸ πέρδικες στέκουν καρὶ-καρσί. Ἡ μιὰ ἀπὸ αὐτὲς ἀρχίζει πρώτη σιγανὰ κι' ἀραιὰ κακαρίσματα. Εἶνε, νὰ ποῦμε, ἡ προετοιμασία, ἡ γαργάρα, πρὶν ἀρχίσει ὁ μεγάλος ὠδικὸς ἀγών.

— Κὰ... κὰ... κὰ... κὰ... κά!...

Ἡ ἄλλη πέρδικα τινάζει μιὰ τὰ φτερά της κι' ἀρχίζει κι' αὐτὴ τὸν ἴδιο χαβᾶ. Κακαρίζουν λοιπὸν κι' ἡ δυὸ ἀρκετὴ ὥρα, ὥς ποὺ νὰ βαρεθῆ ἡ μιὰ καὶ νὰ πάψη ἢ ὥς ποὺ νὰ ἀναγνωρίση τὴν ὠδικὴ ἀνωτερότητα τῆς ἀντιπάλου της καὶ νὰ παραιτηθῆ τοῦ ἀγῶνος.

Ἂν ὅμως δὲν συμβεῖ αὐτό; Ἂν ἡ συναγωνιζόμενες εἶνε κι' ἡ δυὸ πεισματάρες κι' ἔχουν γιὰ τὴ φωνή τους τὴν ἴδια ἰδέα ποῦχουν καὶ ἡ Ἀτθίδες καλλιτέχνιδες τῆς ὀπερέττας καὶ τοῦ μελοδράματος, τότε τί γίνεται;

Τότε πειὰ ὁ συναγωνισμὸς φτάνει στὸ φόρτε του. Κρωγμοὶ τρομεροί, κρωξίματα ἠχηρά, λαρυγγισμοὶ ὀξύτατοι, τρίλλιες ἀτελείωτες, χαλασμὸς Κυρίου!...

Ἡ μεγάλη αὐτὴ φασαρία κρατάει ὥρα κι' ὥρα. Πρέπει μιὰ ἀπ' τὶς δυὸ νὰ ὑποχωρήση. Νὰ θεωρήση τὸν ἑαυτό της νικημένο. Μὰ ὅταν δὲν συμβεῖ καὶ στὴν περίπτωσι αὐτὴ τέτοιο πρᾶγμα, τότε πλέον σταματάει τὸ τραγοῦδι κι' ἀρχίζει ὁ σαματᾶς...

Ἡ δυὸ ἀντίπαλες ρίχνονται μανιώδεις καὶ κρώζουσαι ἡ μιὰ πάνω στὴν ἄλλη. Καὶ ραμφίζονται καὶ τσιμπιοῦνται καὶ μαδιοῦνται καὶ κυλιοῦνται στὰ χορτάρια καὶ καταπληγώνονται καὶ καταξεσχίζονται.

Σύρραξις ἀγρία καὶ αἱματηρά, τῶν πλέον ἀγαθῶν καὶ ἀκάκων πουλιῶν τοῦ κόσμου.

Εἶνε τόσο πεισματάρες, τόσο μάχιμες, τόσο πολεμικὲς ἡ πέρδικες τῆς Σύμης, ὥστε δὲν καυγαδίζουν μόνον ὅταν εἶνε ἐλεύθερες στὸ βουνό, ἀλλὰ κι' ὅταν βρίσκονται κλεισμένες στὸ κλουβί. Κι' ἐκεῖ, στὴ σκλαβιά τους, δὲν ξεχνοῦν τοὺς ὠδικούς των συναγωνισμούς. Ἀντὶ νὰ κυττάξουν τὸ χάλι τους, παραβγαίνουν στὸ τραγοῦδι καὶ ἀλληλομαδιοῦνται στὸ τέλος.

Δεινὴ καὶ ἀξιοδάκρυτη στὴν περίστασι αὐτὴ εἶνε ἡ θέσις τῆς νικημένης πέρδικας. Τὸ παίρνει κατάκαρδα. Χάνει τὸ κέφι της, τὴ φωνή της, τὸ τραγοῦδι της. Χάνει τὴν ὄρεξί της. Βδομάδες ὁλόκληρες δὲν ἀγγίζει σχεδὸν τὴν τροφή της.

* * *

Ἔχει ὅμως καὶ τὸ καλό της ἡ μαχιμότης τῶν περδίκων τῆς Σύμης. Ὅταν δηλαδὴ ἡ πέρδικες αὐτὲς ἐξημερωθοῦν, εἶνε μοναδικὲς κι' ἄφθαστες στὸ κυνῆγι.

Οἱ περδικοκυνηγοὶ τῆς Σύμης, ξέροντας τὸ προτέρημά τους αὐτό, τὶς χρησιμοποιοῦσαν ἄλλοτε, ὅπως χρησιμοποιοῦσαν στὴν Εὐρώπη καὶ στὸ Βυζάντιο, στὰ παλιὰ χρόνια, τὰ γεράκια.

Τὶς ἔπαιρναν μαζύ τους καὶ τὶς ἐξαπέλυαν ἐναντίον ἄλλων μικροτέρων πουλιῶν ἢ καὶ περδίκων. Κι' αὐτὲς ἔκαναν εὐσυνείδητα τὴ δουλειά τους. Ξέρανε νὰ φέρνουν τὸ κυνῆγι στὸν κύριό τους.

Δὲν γνωρίζουμε τί γίνεται σήμερα στὴ Σύμη μὲ τὶς πέρδικες. Ὑπάρχει τόση ἀφθονία, ὅπως καὶ στὰ παλιὰ χρόνια; Ἔχουν λιγοστέψει; Ἔχουν ἐξαφανιστεῖ ἐντελῶς;

Πάντως, πρὸ 50—60 ἐτῶν, ἦσαν τόσες ἡ πέρδικες στὸ νησί, ὥστε γινόταν κι' ἐμπόριο σχετικό. Ἰδίως ἐπωλοῦντο σὲ γερὴ τιμὴ ἡ «κυνηγάρες» πέρδικες, ἡ ἐξημερωμένες δηλαδή, ποὺ ἤξεραν νὰ κυνηγοῦν στὸ ὕπαιθρο καὶ νὰ βοηθοῦν τὸν κυνηγό.

* * *

Νὰ τώρα κι' ἕνα περίεργο ἔθιμο τῆς Σύμης:

Ὅταν κανένας ταξειδευμένος νησιώτης πνιγεῖ καὶ δὲν βρεθεῖ τὸ πτῶμα του, ἢ ἂν τύχει νὰ πεθάνη πολὺ μακρυὰ ἀπὸ τὸ νησί, οἱ οἰκεῖοι του κηδεύουν τὰ ροῦχα του!...

Βάζουν δηλαδὴ στὸ φέρετρο καπέλλο, σακκάκι, παντελόνι, παπούτσια κτλ., κι' ἀρχίζουν νὰ κλαῖνε καὶ νὰ μοιρολογοῦν τὸν νεκρό.

Ὕστερα κηδεύουν τὰ ροῦχα του, ὅπως θὰ κήδευαν καὶ τὸν ἴδιο, καὶ τὰ ἐνταφιάζουν.

Παρόμοιο ἔθιμο δὲν ὑπάρχει ἀσφαλῶς σὲ κανένα μέρος τῆς Ἑλλάδος.

Στὸ προσεχὲς φύλλο θὰ σᾶς γράψω γιὰ τὸν κιτρινισμὸ τῶν ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων ἐπὶ Ὀθωνος καὶ γιὰ τὴ στάσι τους κατὰ τὴν ἔξωσι τοῦ πρώτου μας βασιλέως.

Ο ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΑ

Η ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΣ ΤΩΝ ΜΑΥΡΩΝ ΔΙΑΜΑΝΤΙΩΝ

Ὁ βασιλεὺς τῆς Πορτογαλλίας Μανουὴλ ἦταν κάτοχος τοῦ μεγαλειτέρου ἀδάμαντος τοῦ κόσμου. Τὸ διαμάντι αὐτὸ ζύγιζε 1.730 καράτια, ἡ δὲ τρέχουσα ἀξία του, κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν Εὐρωπαίων ἀδαμαντοπωλῶν, ἀνέβαινε στὰ 220 περίπου δισεκατομμύρια φράγκα!

Ἐπίσης στὴν Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν τῶν Παρισίων ἐδωρήθη κάποτε ἕνα ἄλλο διαμάντι, ἀρκετὰ μεγάλο, μαύρου χρώματος.

Τώρα θὰ ρωτήσετε βέβαια ποιὰ διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ λευκοῦ καὶ τοῦ μαύρου διαμαντιοῦ, ἀφοῦ καὶ τὰ δυὸ φυσικῶς καὶ ἐπιστημονικῶς εἶνε ὅμοια, παραγόμενα ἀπὸ καθαρὸ κρυσταλλώδη γαιάνθρακα. Καὶ ὅμως, τὰ μαῦρα διαμάντια εἶνε πολὺ πιὸ φτηνὰ ἀπὸ τὰ λευκά. Τὸ μαῦρο διαμάντι π.χ. τῆς Ἀκαδημίας τῶν Παρισίων, ἂν ἦταν λευκό, θὰ στοίχιζε 320 δισεκατομμύρια φράγκα, ἐνῶ ὡς μαῦρο δὲν κόστιζε περισσότερο ἀπὸ 30 ἑκατομμύρια.

Τὸ μαῦρο αὐτὸ διαμάντι, τὸ ὁποῖο βρέθηκε στὴ Βραζιλία καὶ τὸ ὁποῖο εἶχε ὡραῖο σχῆμα, κομματιάστηκε σὲ πολλὰ μικρὰ τεμάχια. Τὰ τεμάχια αὐτὰ τὰ χρησιμοποίησαν γιὰ νὰ ὁπλίσουν τὰ ἐργαλεῖα διαφόρων διατρητικῶν μηχανῶν. Διότι ἀπεδείχθη ὅτι κανένα εἶδος δρυκτοῦ ἢ μετάλλου, οὔτε αὐτὸ τὸ ὀξύτερο ἀτσάλι, δὲν μπορεῖ νὰ ἀνθέξη στὴ σκληρότητα μερικῶν πετρωμάτων, ὅπως ὁ γρανίτης, ὁ πυριτόλιθος κτλ. Βάζουν λοιπὸν στὴν ἄκρη τῶν μοχλῶν τῶν διατρητικῶν μηχανῶν ἕνα κομμάτι μαύρου διαμαντιοῦ κι' ἔτσι, μὲ τὴ γρήγορη περιστροφικὴ κίνησι τοῦ ἐργαλείου, σχηματίζεται εὐκολώτατα τὸ λεγόμενο «φουρνέλλο» ποὺ θ' ἀνατινάξη τοὺς βράχους γιὰ τὴν κατασκευὴ τοῦνελ, πηγαδιῶν κλπ.

Φανταζόσαστε ποτὲ τὴ χρησιμότητα αὐτὴ τοῦ διαμαντιοῦ, ἀγαπητοὶ ἀναγνῶσται; Καὶ ὅμως...